

Anatole France:

Novoletno darilo gospodičnici Doucinki.

Na novega leta dan dopoldne se je odpravil vrli gospod Chanterelle peš iz svojega stanovanja v predmestju svetega Marcela. Drgetaje mraza je trudoma korakal po brozgastih cestah. Svoj voz je bil opustil iz duhá spokornosti, zakaj izza bolezni je postal zelo skrban za izveličanje svoje duše. Živel je odločen od družbe in tovarišev in je hodil v posete samo k svoji nečakinji, sedemletni gospodičnici Doucinki.

Opiraje se ob palico je s težavo dospel na Svetega Honorija cesto ter vstopil v prodajalnico mame Pinsonove Pri cvetlični košarici. Tam si videl obilico otroških igrač, razpostavljenih za novoletna darila za leto Gospodovo 1696., in nerodno se je bilo gibati sredi vseh teh avtomatičnih plesalcev in pivcev, grmičkov s prepevajočimi ptički, izbic, natlačenih z voščenimi figurami, belo in modro oblečenimi vojaki, in s punčkami, opravljenimi te v dame, one v služkinje, zakaj neenakost, ki jo je postavil sam Bog v človeška razmerja, se je raztezala celo na te nedolžno podobe.

Gospod Chanterelle si je izbral punčko. Tista, ki mu je bila najbolj všeč, je bila oblečena kakor visoka kneginja Savojska ob svojem prihodu v Francijo dne četrtega novembra. Počesana na petelinčke in s trakovi v laseh je nosila tog, z zlatom vezen životek in brokatno krilo s prestiralom, ki so ga spenjale biserne zaponke.

Gospod Chanterelle se je nasmehnil pomislivši, kako veselje bo napravila mali Doucinki tako lepa punčka, in ko mu je mamka Pinsonova podala savojsko princeso zavito v svilnat papir, mu je preletelo zadovoljstvo ljubeznivi obraz, shujšan od trpljenja, bled od posta, upadel od strahu pred peklom.

Uljudno je zahvalil mamko Pinsonovo, stisnil princeso pod pazduho ter odšantal proti hiši, kjer je vedel, da ga pričakuje mala Doucinka, odkar je vstala.

Za bližnjim oglom je srečal gospoda Spona z dolgim nosom, ki se mu je spuščal prav do čipkastega predprsnika.

„Dober dan, gospod Spon,“ mu je dejal, „srečno novo leto in Bog daj uspeha, kakor si sami želite!“

„O, gospod, ne govorite tako!“ je vzkliknil gospod Spon. „Bog nam često izpolni želje, da nas kaznuje. Et tribuit eis petitionem eorum.“

„To je pa res,“ je odgovoril gospod Chanterelle, „da ne znamo ločiti svojih resničnih koristi. Jaz sam sem vam vzgled za to, takšen, kakoršnega me vidite. Izpočetka sem mislil, da je bolezen, ki me nadleguje že dve leti, zlo: in danes vidim, da je dobrina, ker me je odtegnila zavrženemu življenju, ki sem ga živel prej po gledališčih in v družbi. Ta bolezen, ki mi hromi noge in mi razburja možgane, je veliko znamenje dobrote božje do mene. Toda, ali ne bi bili tako prijazni, gospod, da bi me spremili do Roula, kamor nesem novoletno darilo svoji nečakinji mali Doucinki?“

Ob teh besedah je gospod Spon vzdignil roko v zrak in je naglas zavpil:

„Kaj! Ali res slišim gospoda Chanterella? Ali ni govoril mari svobodomislec? Ali je mogoče, gospod, vi, ki živite sveto in samotarsko življenje, vas zagledam nenadoma, da se udajate pregrešnosti našega stoletja?“

„Bog se usmili, ni se mi zdelo, da se udajam pregrešnosti,“ je odgovoril trepetaje gospod Chanterelle. „Srčna potreba pa mi je, da bi se dal poučiti. Ali je torej tako hudo, če podarim mali Doucinki punčko?“

„Zelo hudo,“ je odgovoril gospod Spon. „In kar hočete danes podariti tej preprosti deklici, se sme z manjšo pravico imenovati punčka nego malik in podoba hudičeva. Ali ne veste, da je dajanje novoletnih daril pregrešno vražarstvo in ostuden ostanek poganstva?“

„Tega nisem vedel,“ je rekel gospod Chanterelle.

„Zapomnite si torej,“ je rekel gospod Spon, „da izhaja ta običaj od Rimljanov, ki so videli v vsakem začetku nekaj božanstvenega in so vsled tega oboževali začetek leta. In tako se pravi delati kakor oni — malikovati. Če dajete, gospod, novoletna darila, posnemate častilce boga Jana. Kar nadaljujte in posvetite, kakor oni, prvi dan vsakega meseca Junoni.“

Gospod Chanterelle, ki se je komaj držal pokoncu, je prosil gospoda Spona, naj mu seže pod pazduho in spotoma je gospod Spon nadaljeval tako-le:

„Zato, ker so astrologi določili, da se začenja leto s prvim januarjem, menite, da morate ta dan deliti darila? In kakšno potrebo

imate osveževati baš ta dan čustva svojim prijateljem? Ali so ta čustva s starim letom vred ginevala? In vam bo posebno ljubo, če si jih zopet pridobite z laskanjem in pogubnimi darovi?"

„Gospod,“ je odgovoril vrli gospod Chanterelle, oprt gospodu Sponu na laket, trudeč se, uravnati svoj šepajoči korak po hoji svojega vihravega spremljevalca, „gospod, pred svojo boleznijo sem bil samo ubog grešnik, skrbeč edino za to, kako bi ustrezal svojim prijateljem in se vèdel po načelih poštenosti in časti. Božji previdnosti se je hotelo potegniti me iz tega prepada; odkar sem se izpreobrnil, se ravnam po vodilih svojega izpovednika. A bil sem toli lahkomišeln in ničemuren, da ga nisem glede novoletnih daril prav nič vprašal. Kar ste mi povedali vi, gospod, s tehtovitostjo človeka, odličnega po nraveh in po učenosti, me je vsega zbegalo.“

„Res vas bom zbegal,“ je povzel gospod Spon, „in vas razsvetlil, ne s svojim znanjem, ki je slabotno, nego z modrostjo velikega učenika. Naslonite se ob ta-le odrivač.“

In porinil je gospoda Chanterella pod vhod nekih vrat; ta se je stisnil, kakor je vedel in znal, gospod Spon pa je potegnil iz žepa knjižico, vezano v pergamen, jo odprl, prelistal in se ustavil na mestu, ki ga je začel čitati na vse grlo sredi dimnikarjev, sobaric kuharskih vajencev, ki so pritekli na njegov predirljivi glas:

„Mi, ki so nam judovski prazniki gnusoba, in ki se nam bi zdele čudne njih sobote, njih mlaji in svečanosti, nekoč Bogu ljube, mi smo se sprijaznili s saturnalijami, z januarskimi kalendami in matronalijami; novoletna darila se prevažajo, vezila lete vkup od vseh strani; povsod same igre in gostí. Pogani se svoje vere bolj drže, zakaj oni se čuvajo obhajati katerikoli naš praznik, da jih ne bi imel kedo za kristjane, mi pa se ne bojimo, da bi nas imel kedo za pogane, ker posvečujemo njihove praznike.“

„Sedaj ste slišali,“ je pristavil gospod Spon. „Tako govori Tertulijan in vam očita tam iz globoke Afrike nevrednost vašega početja, gospod. Novoletna darila se prevažajo, vezila lete vkup od vseh strani. Poganske praznike obhajate! Ni mi čast poznati vašega izpovednika. Toda zdrizam se, gospod, ob misli, kako strašno vas zanemarja. Ali se vsaj lahko zanesete, da vam bo stal na vašo smrtno uro, ko boste morali stopiti pred Boga, na strani, da vzame nase grehe, v katere vas je pustil zabresti?“

Po teh besedah je spravil knjižico v žep in je razburjen odšel, za njim pa od daleč ošupli dimnikarji in kuharčki.

Vrli gospod Chanterelle je ostal na vratih sam s savojsko princeso in premišljuje, kako mu preté večne pekelske muke, če podari svoji nečakinji Doucinki punčko, je razglabljal nedoumne verske skrivnosti.

Noge, ki so se mu že več mesecev šibile, ga niso hotele več nositi, in bil je nesrečen, kakor le more biti človek dobre volje pod solncem.

Par minut je tako visel v potrtosti svojega srca na odrivaču, kar se mu približa kapucin in ga nagovori:

„Gospod, ali ne bi dali novoletnega darila ubogim bratom-siromakom, vbógaimé?“

„Kako, duhovni oče,“ je odgovoril živahno gospod Chanterelle, „menih, pa prosite novoletnih daril?“

„Gospod,“ je odgovoril kapucin, „preljubi sveti Frančišek je želel, da bi se njegovi sinovi v preprostosti razveseljevali. Dajte kapucinom, da si bodo imeli s čim pripraviti dober obed ta dan, da bodo lahko z veseljem prenašali vzdržnost in post vse leto, razun, seveda, ob nedeljah in praznikih.“

Gospod Chanterelle je meniha presenečen pogledal:

„Ali se ne bojite, duhovni oče, da je navada novoletnic duši pogubna?“

„Ne, tega se ne bojim.“

„To navado smo prevzeli od poganov.“

„Pogani so imeli včasih dobre običaje. Bog je dopustil, da je nekaj žarkov njegove luči prodrlo mrakove malikovalstva. Gospod, če odrekate darove nam, ne odrecite jih našim ubogim otrokom. Mi vzgajamo zapuščeno deco. S tem-le tolarjem bom kupil vsakemu papirnat malinček in kolač. Vam se bodo imeli zahvaliti za morda edino zabavo v vsem svojem življenju, zakaj ni jim določeno mnogo radosti na zemlji. Njih smeh se bo dvigal do samega neba. Otroci, kadar se smejó, hvalijo Gospoda.“

Gospod Chanterelle je izročil svojo precej težko možnjo kapucinu in je vstal s svojega odrivača mrmraje besedo, ki jo je pravkar slišal:

„Otroci, kadar se smejo, hvalijo Gospoda.“

Potem je z vedro dušo krepko odkorakal in nesel savojsko princeso gospodičnici Doucinki, svoji nečakinji.

